

PROTOCOL

ÎN TRE GUVERNUL ROMÂNIEI ȘI GUVERNUL CANADEI

SUPLIMENTAR LA ACORDUL DINTRE GUVERNUL REPUBLICII SOCIALISTE

ROMÂNIA ȘI GUVERNUL CANADEI PRIVIND COOPERAREA ÎN DEZVOLTAREA

ȘI FOLOSIREA ENERGIEI ATOMICE ÎN SCOPURI PAȘNICE,

SEM NAT LA OTTAWA LA 24 OCTOMBRIE 1977

PREAMBUL

GUVERNUL ROMÂNIEI ȘI GUVERNUL CANADEI („PĂRȚILE”),

DORIND să consolideze relațiile de prietenie existente între Părți;

CONȘTIENTE de avantajele cooperării eficiente în domeniul utilizărilor în scopuri pașnice ale energiei nucleare și încurajării dezvoltării durabile;

LUÂND ACT de cooperarea derulată între Părți în temeiul *Acordului dintre Guvernul Republicii Socialiste România și Guvernul Canadei privind cooperarea în dezvoltarea și folosirea energiei atomice în scopuri pașnice*, semnat la Ottawa, la 24 octombrie 1977 și al *Acordului, prin schimb de note între Guvernul Republicii Socialiste România și Guvernul Canadei, privind amendarea Acordului lor privind cooperarea în dezvoltarea și folosirea energiei atomice în scopuri pașnice*, semnat la Ottawa, la 24 octombrie 1977, semnat la București la 12 octombrie 1994 („Acordul”);

LUÂND ÎN CONSIDERARE faptul că România este stat membru al Uniunii Europene și al Comunității Europene a Energiei Atomice („EURATOM”) și este parte la *Tratatul privind Uniunea Europeană*, semnat la Maastricht, la 7 februarie 1992 („TUE”), la *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*, semnat la Roma, la 25 martie 1957 („TFUE”) și la *Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice*, semnat la Roma, la 25 martie 1957 („Tratatul EURATOM”);

RECUNOSCÂND că *Acordul dintre Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (EURATOM) și Guvernul Canadei privind cooperarea în domeniul utilizărilor în scopuri pașnice ale energiei atomice*, semnat la Bruxelles, la 6 octombrie 1959, astfel cum a fost modificat prin schimb de note, semnate în 1959, 1978, 1981, 1985 și 1991 („ACN / Acordul de Cooperare Nucleară EURATOM - Canada”) este aplicabil României de la aderarea sa la Uniunea Europeană la data de 1 ianuarie 2007;

RECUNOSCÂND că utilizările în scopuri pașnice ale tehnologiei și ale tritiului, echipamentelor conexe tritiului și tehnologiei conexe tritiului pentru folosirea la funcționarea în condiții de siguranță a reactoarelor cu apă grea sub presiune sau a instalațiilor de detritiere a apei grele, nu intră în domeniul de aplicare al ACN EURATOM - Canada;

RECUNOSCÂND că ambele Părți sunt state membre ale Agenției Internaționale pentru Energie Atomică („AIEA”);

RECUNOSCÂND că atât România, cât și Canada sunt ambele state Părți, neposesoare de arme nucleare, la *Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare*, semnat la Londra, Moscova și Washington, la 1 iulie 1968 („TNP”) și, în această calitate, s-au angajat să nu fabrice sau să nu dobândească în alt mod arme nucleare sau alte dispozitive explozive nucleare, și că fiecare Parte a încheiat un acord cu AIEA pentru aplicarea garanțiilor nucleare în legătură cu TNP;

SUBLINIIND în continuare faptul că Părțile la TNP s-au angajat să faciliteze, și au dreptul de a participa la un schimb cât mai extins de materiale nucleare, materiale, echipamente și informații științifice și tehnologice pentru utilizările în scopuri pașnice ale energiei nucleare și că Părțile la TNP, care sunt în măsură să facă acest lucru, pot, de asemenea, să coopereze pentru a contribui, împreună cu alte state, la dezvoltarea viitoare a aplicațiilor energiei nucleare pentru scopuri pașnice;

CONSTATÂND că garanțiile nucleare se aplică în România și în Canada, după cum urmează:

(a) pentru România:

- Acordul dintre Regatul Belgiei, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germania, Irlanda, Republica Italiană, Marele Ducat al Luxemburgului, Regatul Olandei, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Agenția Internațională pentru Energie Atomică, cu privire la aplicarea art. III alin. (1) și alin. (4) din Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare (INFCIRC/193/Add. 27), adoptat la Bruxelles, la 5 aprilie 1973, cu modificările ulterioare ("Acordul EURATOM - AIEA din 1973 privind garanțiile nucleare ")

și

- Protocolul Adițional la Acordul dintre Republica Austria, Regatul Belgiei, Regatul Danemarcei, Republica Finlanda, Republica Federală Germania, Republica Elenă, Irlanda, Republica Italiană, Marele Ducat al Luxemburgului, Regatul Olandei, Republica Portugheză, Regatul Spaniei, Regatul Suediei, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Agenția Internațională pentru Energie Atomică, cu privire la aplicarea art. III alin. (1) și alin. (4) din Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare, semnat la Viena, la 22 septembrie 1998 (INFCIRC/193/Add. 28) ("Protocolul EURATOM - AIEA din 1998"),

ambele intrate în vigoare, pentru România, la 1 mai 2010;

și

(b) pentru Canada:

- *Acordul dintre Guvernul Canadei și Agenția Internațională pentru Energie Atomică pentru aplicarea de garanții nucleare în legătură cu Tratatul privind neproliferarea armelor nucleare*, semnat la Viena, la 21 februarie 1972 ("Acordul Canada - AIEA din 1972 privind garanțiile nucleare"),

și

- *Protocolul Adițional la Acordul dintre Canada și Agenția Internațională pentru Energie Atomică pentru aplicarea de garanții nucleare în legătură cu Tratatul privind neproliferarea armelor nucleare*, semnat la Viena, la 24 septembrie 1998 ("Protocolul Canada - AIEA din 1998").

CONSTATÂND că, atât România, cât și Canada sunt Părți la *Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare* (CPFMN), adoptată la Viena, la 26 octombrie 1979 și au ratificat *Amendamentul la CPFMN*, semnat la Viena, la 8 iulie 2005;

NOTÂND decizia României de a construi o instalație de detritiere a apei grele pentru a extrage tritiul care se formează în apa grea utilizată ca moderator și agent de răcire în reactoarele nucleare de tip CANDU de la Cernavodă și dorința Canadei de a coopera cu România în acest proiect;

DORIND să dezvolte în continuare domeniul suplimentare de cooperare;

ÎNTELEGÂND, prin urmare, să coopereze bilateral în aceste scopuri;

AU CONVENIT să suplimenteze Acordul, după cum urmează:

ARTICOLUL 1

1. Prezentul Protocol suplimentează Acordul și se interpretează împreună cu Acordul.

2. Acordul rămâne în vigoare și prevederile Acordului se aplică, *mutatis mutandis*, prezentului Protocol, cu excepția cazului în care se prevede în mod diferit în prezentul Protocol. Articolul IX din Acord este aplicabil prezentului Protocol.

ARTICOLUL 2

Definiții

1. În sensul prezentului Protocol:

„informații confidențiale” semnifică informații confidențiale sau informații care sunt privilegiate sau care sunt protejate în alt mod împotriva divulgării în temeiul legislației uneia dintre Părți;

„tehnologie” semnifică date tehnice care includ, dar nu se limitează la desene tehnice, negative fotografice și tipărituri, înregistrări, date de proiectare și manuale tehnice, de funcționare și de întreținere și instrucțiuni, schițe, planuri, diagrame, modele, formule, proiecte și specificații inginerești, scrise sau înregistrate pe alte suporturi media sau dispozitive, cum ar fi discuri, benzi, memorii programabile numai pentru citit, care pot fi folosite în dezvoltarea, proiectarea, producerea, funcționarea, întreținerea sau testarea echipamentelor, a instalațiilor, a materialelor nucleare sau a materialelor, dar excluzând date disponibile pentru public;

„tritiu” semnifică compușii și amestecurile care conțin tritiu, în care raportul tritiu/hidrogen în atomi depășește 1/1000;

„echipamente conexe tritiului” semnifică echipamente, uzine sau instalații pentru producția, recuperarea, extracția, concentrarea, manipularea sau stocarea tritiului; și

„tehnologie conexă tritiului” semnifică date tehnice pe care Partea expeditoare le-a desemnat, anterior transferului și după consultarea cu Partea destinatară, ca fiind importante pentru proiectarea, producerea, funcționarea sau întreținerea echipamentelor conexe tritiului, sau

pentru procesarea tritiului și (i) include, dar nu se limitează la desene tehnice, negative fotografice și tipărituri, înregistrări, date de proiectare și manuale tehnice și de funcționare; dar (ii) exclude date disponibile pentru public.

2. Părțile convin că orice referire la "informații" din Acord semnifică "tehnologie", astfel cum este definit acest termen la alineatul 1, și că transferurile de tehnologie pot implica asistență tehnică.

ARTICOLUL 3

Domeniu de aplicare

1. Obiectivul prezentului Protocol este de a actualiza terminologia utilizată în Acord, referitoare la tehnologie, de a consolida cooperarea în acest domeniu, precum și de a oferi un cadru de cooperare între Părți în domeniul utilizărilor în scopuri pașnice ale tritiului, ale echipamentelor conexe tritiului și ale tehnologiei conexe tritiului pentru folosirea la funcționarea în condiții de siguranță a reactoarelor cu apă grea sub presiune sau a instalațiilor de detritiere a apei grele, pe baza beneficiului mutual și a reciprocității și fără a aduce atingere competențelor respective ale fiecărei Părți.

2. Tritiul, echipamentele conexe tritiului și tehnologia conexă tritiului identificate în Anexă, fac obiectul prezentului Protocol, cu excepția cazului în care Părțile convin în mod diferit.

3. Părțile recunosc competența ACN EURATOM - Canada în domeniile utilizării în scopuri pașnice a energiei nucleare, cercetării și dezvoltării în sectorul nuclear și furnizării de către Canada a tritiului și echipamentelor conexe tritiului pentru folosire în cadrul programului EURATOM de cercetare și formare în domeniul fuziunii termonucleare controlate, adoptat prin Decizie a Consiliului Uniunii Europene în temeiul articolului 7 din Tratatul EURATOM, precum și în orice alt program sau activități în acest domeniu, adoptate de către Consiliu.

ARTICOLUL 4

Domenii de cooperare

1. Cooperarea avută în vedere în temeiul prezentului Protocol se referă la utilizarea, dezvoltarea și aplicarea tritiului, echipamentelor conexe tritiului și tehnologiei conexe tritiului, în scopuri pașnice, și poate include, *inter alia*:

- (a) furnizarea de tehnologie conexă tritiului, referitoare la:
  - (i) cercetare și dezvoltare,
  - (ii) sănătate, securitate nucleară, planificare în situații de urgență și protecția aerului, apei și solului,
  - (iii) echipamente conexe tritiului (inclusiv furnizarea de proiecte, schițe și specificații),

(iv) utilizări ale tritiului și echipamentelor conexe tritiului (inclusiv procesele și specificațiile de fabricație),

și transferul de brevete și alte drepturi de proprietate referitoare la tehnologia conexă tritiului;

(b) furnizarea de echipamente conexe tritiului pentru utilizarea la funcționarea în condiții de siguranță a reactoarelor cu apă grea sub presiune sau a instalațiilor de detritiere a apei grele;

(c) cooperarea industrială între persoane în România și în Canada;

(d) pregătirea tehnică și accesul la echipamentele conexe tritiului și utilizarea acestora; și

(e) prestarea de asistență tehnică și servicii, inclusiv schimburi de experți și specialiști.

2. Furnizarea de tehnologie legată de sănătate și securitate în conformitate cu Acordul ar putea include planificarea în situații de urgență.

ARTICOLUL 5

Cooperare trilaterală

1. Părțile sau orice persoane aflate sub jurisdicțiile respective ale Părților pot coopera în comun cu țări terțe sau cu persoane aflate sub jurisdicțiile unor astfel de țări, în domeniile de cooperare prevăzute în Acord, astfel cum este suplimentat de prezentul Protocol.

2. Această cooperare se desfășoară în conformitate cu acordurile în domeniul utilizării în scopuri pașnice a energiei nucleare, obligatorii pentru Părți și pentru respectivele părți terțe.

ARTICOLUL 6

Notificare și transfer

Anterior oricărui transfer între Părți, fie direct, fie prin intermediul unei părți terțe, de tritiu, echipamente conexe tritiului sau tehnologie conexă tritiului, care fac obiectul prezentului Protocol, Părțile se notifică reciproc în scris, în conformitate cu Înțelegerea Administrativă.

ARTICOLUL 7

Transfer către părți terțe

Fiecare dintre Părți obține acordul scris al celeilalte Părți anterior oricărui transfer de tritiu, echipamente conexe tritiului și tehnologie conexă tritiului care fac obiectul prezentului Protocol, dincolo de jurisdicția Părții expeditoare, către o parte terță, în conformitate cu Înțelegerea Administrativă.

ARTICOLUL 8

Utilizarea finală în scopuri pașnice a tehnologiei, a tritiului, echipamentelor conexe tritiului și tehnologiei conexe tritiului

1. Tehnologia, tritiul, echipamentele conexe tritiului și tehnologia conexă tritiului care fac obiectul Acordului sau prezentului Protocol nu se utilizează pentru fabricarea sau obținerea, în orice alt mod, a armelor nucleare sau a altor dispozitive explozive nucleare.

2. Tritiul, echipamentele conexe tritiului și tehnologia conexă tritiului care fac obiectul prezentului Protocol sunt folosite numai la funcționarea în condiții de siguranță a reactoarelor cu apă grea sub presiune sau a instalațiilor de detritiere a apei grele, cu excepția cazului în care se obține acordul scris, prealabil, al celeilalte Părți, pentru utilizarea în alt scop pașnic.

ARTICOLUL 9

Stingerea obligațiilor

1. Tritiul și echipamentele conexe tritiului fac obiectul prezentului Protocol până când:

(a) au fost transferate către o parte terță, în conformitate cu dispozițiile articolului 7 (Transfer către părți terțe) din prezentul Protocol; sau

(b) s-a stabilit altfel, în scris, de către Părți.

2. Tehnologia conexă tritiului face obiectul prezentului Protocol până când se stabilește altfel, în scris, de către Părți.

ARTICOLUL 10

Protecție fizică

Părțile aplică, în jurisdicțiile proprii, toate măsurile necesare pentru a asigura protecția fizică a tritiului, a echipamentelor conexe tritiului și a tehnologiei conexe tritiului care fac obiectul prezentului Protocol pentru a le proteja, *inter alia*, împotriva furtului sau a folosirii neautorizate.

ARTICOLUL 11

Înțelegeri administrative

În conformitate cu dispozițiile Articolului VII din Acord, Părțile, prin autoritățile guvernamentale competente respective, și anume, pentru România, Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare și, pentru Canada, Comisia de Securitate Nucleară a Canadei.

incheie înțelegeri administrative pentru a facilita punerea în aplicare cu eficacitate a prezentului Protocol. Astfel de înțelegeri includ procedurile necesare pentru ca autoritățile guvernamentale competente să pună în aplicare și să gestioneze dispozițiile prezentului Protocol, luând în considerare obligațiile României în temeiul Tratatului EURATOM.

ARTICOLUL 12

Protecția informațiilor confidențiale

1. Părțile iau măsuri rezonabile de precauție pentru a proteja confidențialitatea informațiilor, inclusiv a secretelor comerciale și industriale, transferate între Părți sau între persoane aflate sub jurisdicțiile respective ale Părților, în conformitate cu Acordul sau cu prezentul Protocol.

2. Partea care furnizează informații, în conformitate cu Acordul sau cu prezentul Protocol, pe care le consideră confidențiale, ia măsuri rezonabile de precauție pentru a se asigura că informațiile sunt identificate în mod clar ca fiind confidențiale, în conformitate cu legislația sau politicile acelei Părți.

3. Părțile iau măsuri rezonabile de precauție pentru a se asigura că orice informații emise în vederea punerii în aplicare a Acordului sau a prezentului Protocol, pe care le consideră a fi confidențiale, sunt identificate în mod clar ca fiind confidențiale, în conformitate cu legislația sau politicile respective ale Părților.

4. Partea care primește sau deține informații identificate ca fiind confidențiale în conformitate cu prevederile alineatelor 2 sau 3 ia măsuri rezonabile de precauție pentru a se asigura că:

(a) informațiile sunt utilizate, în mod exclusiv, în conformitate cu Acordul sau cu prezentul Protocol și nu pentru orice alt scop;

(b) informațiile nu sunt divulgate sau transferate către orice altă persoană fără acordul scris, prealabil, al Părții care a furnizat sau a emis informațiile; și

(c) orice persoană aflată sub jurisdicția acelei Părți care primește sau deține informațiile, precum și orice altă persoană căreia îi sunt divulgate sau transferate informațiile, în temeiul prevederilor de la litera (b), limitează accesul la aceste informații numai pentru acele persoane care trebuie să aibă acces la astfel de informații.

5. Se consideră că o Parte a luat "măsuri rezonabile de precauție" în cazul în care acea Parte ia toate măsurile de precauție pe care le are la dispoziție pentru:

(a) a proteja informațiile confidențiale aflate în posesia sau sub controlul acesteia; sau

(b) a solicita persoanelor aflate sub jurisdicția sa să protejeze informațiile confidențiale, aflate în posesia sau sub controlul lor.

6. Prezentul Protocol nu impune Părților să transfere informații, în cazul în care transferul în cauză este interzis de legislația și politicile respective ale unei Părți sau de obligațiile internaționale ale Părților.

ARTICOLUL 13

Încetarea cooperării

1. Oricare dintre Părți are dreptul de a suspenda sau înceta continuarea cooperării în temeiul Acordului sau al prezentului Protocol, precum și de a suspenda sau denunța Acordul sau prezentul Protocol, integral sau parțial, în cazul în care cealaltă Parte:

(a) denunță sau încalcă grav un acord în domeniul garanțiilor nucleare cu AIEA, care semnifică, pentru România, Acordul EURATOM - AIEA din 1973 privind garanțiile nucleare și Protocolul EURATOM - AIEA din 1998 și pentru Canada, Acordul Canada - AIEA din 1972 privind garanțiile nucleare și Protocolul Canada - AIEA din 1998;

(b) încalcă substanțial dispozițiile articolului 6 (Notificare și transfer), ale articolului 7 (Transfer către părți terțe), ale articolului 8 (Utilizare finală în scopuri pașnice a tehnologiei, a tritiului, echipamentelor conexe tritiului și tehnologiei conexe tritiului), ale articolului 10 (Protecție fizică) sau ale articolului 12 (Protecția informațiilor confidențiale), din prezentul Protocol;

(c) încalcă substanțial dispozițiile articolelor III, IV sau VI din Acord, sau

(d) nu se conformează, într-un termen rezonabil, cu o decizie a unui tribunal de arbitraj menționat la articolul IX (privind soluționarea litigiilor) din Acord sau nu se conformează cu dispozițiile Acordului și prezentului Protocol în urma unei constatări de nerespectare pronunțată de un tribunal de arbitraj.

2. Partea care intenționează să își exercite drepturile proprii, în temeiul alineatului 1, notifică în scris, celeilalte Părți, decizia sa și oferă celeilalte Părți posibilitatea de a solicita consultări în conformitate cu alineatele 3 sau 4. Partea în cauză specifică în notificare motivele care stau la baza deciziei sale și, în cazul în care intenționează să denunțe Acordul sau prezentul Protocol, aceasta se va produce într-un termen de cel puțin șase luni.

3. În cazul în care una dintre Părți intenționează să suspende sau să înceteze cooperarea sau să suspende sau să denunțe Acordul sau prezentul Protocol în temeiul alineatului 1 literele (a), (b) sau (c), oricare dintre Părți poate solicita consultări în termen de treizeci (30) de zile de la data notificării menționate la alineatul 2 pentru a analiza dacă încălcarea a fost intenționată și pentru a propune măsuri corective. În cazul în care Părțile stabilesc că încălcarea nu a fost intenționată și că măsurile corective ar fi adecvate, Partea care intenționează să își exercite drepturile proprii oferă celeilalte Părți posibilitatea de a adopta măsuri corective, care sunt satisfăcătoare pentru ambele Părți, în cadrul unui termen stabilit de comun acord.

4. În cazul în care una dintre Părți intenționează să suspende sau să înceteze cooperarea sau să suspende sau să denunțe Acordul sau prezentul Protocol în temeiul alineatului 1 litera (d),

oricare dintre Părți poate solicita consultări în termen de treizeci (30) de zile de la notificarea menționată la alineatul 2, pentru a stabili un calendar pentru conformare.

5. În cazul în care Partea responsabilă pentru adoptarea de măsuri corective sau pentru conformarea cu o decizie a unui tribunal de arbitraj sau cu dispozițiile Acordului sau ale prezentului Protocol, nu a adus la îndeplinire aceste obligații în termenul stabilit de comun acord, menționat la alineatele 3 sau 4, cealaltă Parte poate continua să își exercite drepturile proprii, în temeiul alineatului 1.

6. Consultările derulate în temeiul prezentului articol suspendă termenul prevăzut în notificarea de denunțare menționată la alineatul 2.

ARTICOLUL 14

Relația cu Acordul de Cooperare Nucleară EURATOM - Canada și cu instrumentele care îi succed

1. ACN EURATOM - Canada prevalează față de Acord și de prezentul Protocol în acele domenii care fac obiectul ACN EURATOM - Canada. Acordul, astfel cum este suplimentat de prezentul Protocol, rămâne în vigoare pentru acele domenii de cooperare privind energia nucleară care nu sunt reglementate în cadrul ACN EURATOM - Canada, inclusiv în cadrul oricăror instrumente juridice care îl modifică sau care îl înlocuiesc.

2. În caz de conflict, incompatibilitate sau suprapunere între drepturile și obligațiile care decurg din Acord și din prezentul Protocol, pe de o parte, și drepturile și obligațiile care decurg din ACN EURATOM - Canada, inclusiv din orice instrumente juridice care îl modifică sau care îl înlocuiesc, pe de altă parte, ACN EURATOM - Canada prevalează.

3. Niciuna dintre prevederile Acordului sau prezentului Protocol nu va fi interpretată ca afectând drepturile și obligațiile care decurg din participarea oricăreia dintre Părți în cadrul altor acorduri internaționale, inclusiv, pentru Guvernul României, TUE, TFUE și Tratatul EURATOM.

ARTICOLUL 15

Anexe

Anexa la prezentul Protocol constituie parte integrantă a acestuia.

ARTICOLUL 16

Intrarea în vigoare, modificările și încetarea valabilității

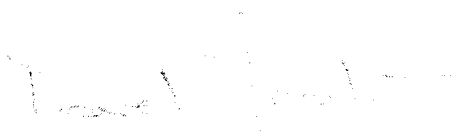
1. Prezentul Protocol intră în vigoare la data ultimei note verbale prin care Părțile își notifică reciproc finalizarea procedurilor interne proprii, necesare pentru intrarea în vigoare a prezentului Protocol.

2. Prezentul Protocol poate fi modificat în orice moment, cu acordul scris al Părților. Orice modificări ale prezentului Protocol intră în vigoare în conformitate cu dispozițiile alineatului 1.

3. Denunțarea, încetarea sau suspendarea prezentului Protocol nu afectează drepturile sau obligațiile Părților create prin aplicarea prezentului Protocol anterior denunțării, încetării sau suspendării acestuia.

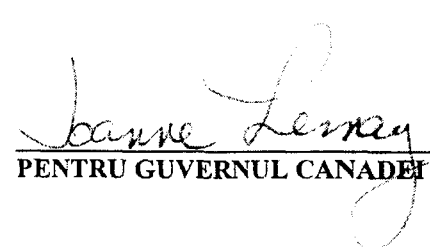
DREPT CARE, subsemnații, pe deplin împuterniciți în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Semnat în două exemplare originale la București, în data de 31. Iulie.....2015, în limbile română, engleză și franceză, toate fiind egal autentice.

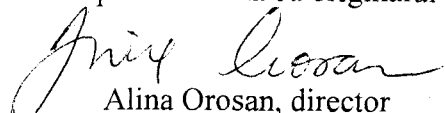

PENTRU GUVERNUL ROMÂNIEI

PENTRU GUVERNUL CANADEI

Copie conformă cu originalul

Alina Orosan, director
Direcția Drept Internațional și Tratat
Ministerul Afacerilor Externe

Daniel IONIȚĂ,

State Secretary for Strategic Affairs in
the Ministry of Foreign Affairs

FOR THE GOVERNMENT OF ROMANIA

Joanne LEMAY,

Ambassador Extraordinary and
Plenipotentiary of Canada in Romania

FOR THE GOVERNMENT OF CANADA

ANEXĂ

Următoarele elemente privind tritiul, echipamentele conexe tritiului și tehnologia conexă tritiului fac obiectul prezentului Protocol:

- (a) Tritiul, echipamentele conexe tritiului și tehnologia conexă tritiului transferată între Părți, direct sau prin intermediul unor părți terțe;
- (b) Tritiul produs sau procesat prin echipamentele conexe tritiului care fac obiectul prezentului Protocol, inclusiv tritiul extras;
- (c) Echipamentele conexe tritiului pe care Partea destinatară sau Partea expeditoare, după consultări cu Partea destinatară, le-a desemnat ca fiind proiectate, construite sau care funcționează pe baza sau prin utilizarea tehnologiei conexe tritiului care face obiectul prezentului Protocol sau a tehnologiei conexe tritiului derivată din echipamentele conexe tritiului care fac obiectul prezentului Protocol; și
- (d) Fără a restricționa caracterul general al celor de mai sus, echipamentele conexe tritiului care îndeplinesc cumulativ toate cele trei criterii de mai jos:
  - (i) procesele de proiectare, construcție sau funcționare a echipamentelor conexe tritiului menționate la litera (a) care se bazează în mod practic pe procese fizice sau chimice identice sau similare, astfel cum a fost convenit în scris de către Părți anterior transferului echipamentelor menționate la litera (a),
  - (ii) sunt desemnate ca atare de Partea destinatară, sau de Partea expeditoare, după consultarea cu Partea destinatară, și
  - (iii) prima exploatare a acestora începe la o locație aflată sub jurisdicția Părții destinatară, în termen de 20 de ani de la data primei exploatări a echipamentelor menționate la punctul (i).

PROTOCOL

BETWEEN

THE GOVERNMENT OF ROMANIA

AND

THE GOVERNMENT OF CANADA

SUPPLEMENTING THE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE

SOCIALIST REPUBLIC OF ROMANIA AND THE GOVERNMENT OF CANADA

FOR CO-OPERATION IN THE DEVELOPMENT AND APPLICATION OF ATOMIC

ENERGY FOR PEACEFUL PURPOSES,

DONE AT OTTAWA ON 24 OCTOBER 1977

PREAMBLE

THE GOVERNMENT OF ROMANIA AND THE GOVERNMENT OF CANADA
(the "Parties"),

DESIRING to strengthen the friendly relations that exist between the Parties;

MINDFUL of the advantages of effective co-operation in the peaceful uses of nuclear energy and the encouragement of sustainable development;

NOTING the co-operation that has been achieved between the Parties on the basis of the *Agreement between the Government of the Socialist Republic of Romania and the Government of Canada for Co-operation in the Development and Application of Atomic Energy for Peaceful Purposes*, done at Ottawa on 24 October 1977 and the *Exchange of Notes between the Government of the Socialist Republic of Romania and the Government of Canada constituting an Agreement Amending their Agreement for Co-operation in the Development and Application of Atomic Energy for Peaceful Purposes done at Ottawa on 24 October 1977*, done at Bucharest on 12 October 1994 (the "Agreement");

TAKING INTO ACCOUNT that Romania is a Member State of the European Union and of the European Atomic Energy Community ("EURATOM") and is party to the *Treaty on European Union*, done at Maastricht on 7 February 1992 (the "TEU"), the *Treaty on the Functioning of the European Union*, done at Rome on 25 March 1957 (the "TFEU"), and the *Treaty establishing the European Atomic Energy Community*, done at Rome on 25 March 1957 (the "EURATOM Treaty");

RECOGNIZING that the *Agreement between the European Atomic Energy Community (EURATOM) and the Government of Canada for Co-operation in the Peaceful Uses of Atomic Energy*, done at Brussels on 6 October 1959 and its subsequent amendments by way of Exchange of Notes, done on 1959, 1978, 1981, 1985, and 1991 (the "EURATOM - Canada NCA"), is applicable to Romania upon its accession to the European Union on 1 January 2007;

RECOGNIZING that the peaceful uses of technology and tritium, tritium-related equipment and tritium-related technology for use in relation to the safe operations of the pressurized heavy water reactors or tritium removal facilities do not come within the purview of the EURATOM - Canada NCA;

RECOGNIZING that both Parties are Member States of the International Atomic Energy Agency (the "IAEA");

RECOGNIZING that Romania and Canada are both non-nuclear-weapon State Parties to the *Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*, done at London, Moscow and

Washington, on 1 July 1968 (the "NPT") and, as such, have undertaken not to manufacture or otherwise acquire nuclear weapons or other nuclear explosive devices and that each Party has concluded an agreement with the IAEA for the application of safeguards in connection with the NPT;

UNDERLINING further that the Parties to the NPT have undertaken to facilitate, and have the right to participate in, the fullest possible exchange of nuclear material, material, equipment and scientific and technological information for the peaceful uses of nuclear energy and that the Parties to the NPT that are in a position to do so may also co-operate in contributing together with other States to further develop the applications of nuclear energy for peaceful uses;

NOTING that nuclear safeguards are applied in Romania and Canada as follows:

(a) for Romania, this means:

- the *Agreement between the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Federal Republic of Germany, Ireland, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands, the European Atomic Energy Community and the International Atomic Energy Agency in implementation of Article III, (1) and (4) of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons* (INFCIRC/193/Add 27), adopted in Brussels on 5 April 1973, with subsequent amendments (the "1973 EURATOM-IAEA Safeguards Agreement"),

and

- the *Additional Protocol to the Agreement between the Republic of Austria, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Republic of Finland, the Federal Republic of Germany, the Hellenic Republic, Ireland, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands, the Portuguese Republic, the Kingdom of Spain, the Kingdom of Sweden, the European Atomic Energy Community and the International Atomic Energy Agency in implementation of Article III, (1) and (4) of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*, done at Vienna on 22 September 1998 (INFCIRC/193/Add 28) (the "1998 EURATOM-IAEA Protocol"),

which both entered into force for Romania on 1 May 2010;

and

(b) for Canada, this means:

- the *Agreement between the Government of Canada and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards in Connection with the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*, done at Vienna, on 21 February 1972 (the "1972 Canada-IAEA Safeguards Agreement"),

and

- the *Protocol Additional to the Agreement between Canada and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards in Connection with the Treaty on Non-Proliferation of Nuclear Weapons*, done at Vienna on 24 September 1998 (the "1998 Canada-IAEA Protocol");

NOTING that both Romania and Canada are parties to the *Convention on the Physical Protection of Nuclear Material* (the "CPPNM"), adopted in Vienna on 26 October 1979 and have ratified the *Amendment to the CPPNM*, done in Vienna on 8 July 2005;

NOTING the decision of Romania to construct a tritium removal facility to extract tritium which builds up in the heavy water moderator and coolant in the Cernavoda CANDU nuclear power reactors and Canada's desire to co-operate with Romania in that project;

DESIROUS of further developing additional areas of co-operation;

INTENDING, therefore, to co-operate with one another to these ends;

HAVE AGREED to supplement the Agreement as follows:

ARTICLE 1

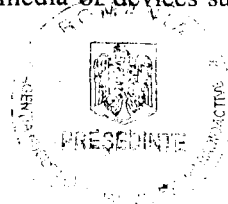
1. This Protocol supplements the Agreement and is interpreted together with the Agreement.
2. The Agreement remains in force and the provisions of the Agreement apply, *mutatis mutandis*, to this Protocol unless otherwise provided herein. Article IX of the Agreement applies to this Protocol.

ARTICLE 2 **Definitions**

1. For the purpose of this Protocol:

"confidential information" means confidential information or information that is privileged or otherwise protected from disclosure under the law of a Party;

"technology" means technical data including, but not limited to, technical drawings, photographic negatives and prints, recordings, design data, and technical, operating and maintenance manuals and instructions, blueprints, plans, diagrams, models, formulae, engineering designs and specifications, written or recorded on other media or devices such as

disk, tape, read-only memories, that can be used in the development, design, production, operation, maintenance, or testing of equipment, facilities, nuclear material or material, but excluding data available to the public;

“tritium” means compounds and mixtures which contain tritium in which the ratio of tritium to hydrogen by atoms is greater than 1 part per 1000;

“tritium-related equipment” means equipment, plants or facilities for the production, recovery, extraction, concentration, handling or storage of tritium; and

“tritium-related technology” means technical data that the supplying Party has designated, prior to transfer and after consultation with the recipient Party, as being important for the design, production, operation or maintenance of tritium-related equipment, or for the processing of tritium and (i) includes, but is not limited to, technical drawings, photographic negatives and prints, recordings, design data and technical and operating manuals; but (ii) excludes data available to the public.

2. The Parties agree that any reference to “information” in the Agreement shall mean “technology” as defined in Paragraph 1, and transfers of technology may involve technical assistance.

ARTICLE 3

Scope

1. The objective of this Protocol is to update the terminology used in the Agreement in connection with technology, to strengthen co-operation in this area, and to provide a framework for co-operation between the Parties in the peaceful uses of tritium, tritium-related equipment and tritium-related technology for use in relation to the safe operation of pressurized heavy water reactors or tritium removal facilities, on the basis of mutual benefit and reciprocity and without prejudice to the respective competences of each Party.
2. The tritium, tritium-related equipment and tritium-related technology identified in the Annex shall be subject to this Protocol unless otherwise determined by the Parties.
3. The Parties recognize the competence of the EURATOM – Canada NCA in the peaceful use of nuclear energy, nuclear research and development and the supply of tritium and tritium-related equipment by Canada for use in the EURATOM programme of research and training in the field of controlled thermonuclear fusion as adopted by Decision of the Council of the European Union, pursuant to Article 7 of the EURATOM Treaty, as well as any other programme or activities in that field adopted by the Council.

ARTICLE 4
Areas of Co-operation

1. The co-operation contemplated under this Protocol relates to the use, development and application of tritium, tritium-related equipment and tritium-related technology for peaceful uses and may include, *inter alia*:

- (a) the supply of tritium-related technology, related to:
  - (i) research and development,
  - (ii) health, nuclear safety, emergency planning and air, water and soil protection,
  - (iii) tritium-related equipment (including the supply of designs, drawings and specifications),
  - (iv) uses of tritium and tritium-related equipment (including manufacturing processes and specifications),and the transfer of patent and other proprietary rights pertaining to tritium-related technology;
- (b) the supply of tritium-related equipment for use in relation to the safe operation of pressurized heavy water reactors or tritium removal facilities;
- (c) industrial co-operation between persons in Romania and in Canada;
- (d) technical training and related access to and use of tritium-related equipment; and
- (e) the rendering of technical assistance and services, including exchanges of experts and specialists.

2. The supply of technology related to health and safety according to the Agreement could include emergency planning.

ARTICLE 5
Trilateral Co-operation

1. The Parties or any persons under their respective jurisdiction may jointly co-operate with third countries or persons under the jurisdiction of such countries, in the areas of co-operation laid out in the Agreement as supplemented by this Protocol.

2. Such co-operation shall take place in accordance with agreements in the field of peaceful use of nuclear energy binding on the Parties and prospective third parties.

ARTICLE 6
Notification and Transfer

Prior to any transfer between the Parties, whether directly or through a third party, of tritium, tritium-related equipment or tritium-related technology subject to this Protocol, the Parties shall exchange written notifications, as set out in the Administrative Understanding.

ARTICLE 7
Transfer to Third Parties

A Party shall obtain the written consent of the other Party prior to the transfer of any tritium, tritium-related equipment or tritium-related technology subject to this Protocol beyond the jurisdiction of the transferring Party to a third party as set out in the Administrative Understanding.

ARTICLE 8
Peaceful End-Use of Technology, Tritium, Tritium-Related Equipment and Tritium-Related Technology

1. Technology, tritium, tritium-related equipment and tritium-related technology subject to the Agreement or this Protocol shall not be used to manufacture or otherwise acquire nuclear weapons or other nuclear explosive devices.
2. Tritium, tritium-related equipment and tritium-related technology subject to this Protocol shall only be used in relation to the safe operation of pressurized heavy water reactors or for tritium removal facilities unless the prior written consent of the other Party is obtained for another peaceful use.

ARTICLE 9
Termination of Obligations

1. Tritium and tritium-related equipment shall remain subject to this Protocol until:
  - (a) transferred to a third party in accordance with the provisions of Article 7 (Transfer to Third Parties) of this Protocol; or
  - (b) otherwise determined in writing between the Parties.
2. Tritium-related technology shall remain subject to this Protocol until otherwise determined in writing between the Parties.

ARTICLE 10
Physical Protection

The Parties shall apply, within their respective jurisdictions, all necessary measures to ensure the physical protection of tritium, tritium-related equipment and tritium-related technology subject to this Protocol to protect, *inter alia*, against theft and unauthorized use.

ARTICLE 11
Administrative Understandings

In accordance with Article VII of the Agreement, the Parties, through their respective appropriate governmental authorities, namely, for Romania the National Commission for Nuclear Activities Control, and for Canada the Canadian Nuclear Safety Commission, shall establish administrative understandings to facilitate the effective implementation of this Protocol. Such understandings will include the procedures necessary for the appropriate governmental authorities to implement and administer the provisions of this Protocol, taking into account Romania's obligations under the EURATOM Treaty.

ARTICLE 12
Protection of Confidential Information

1. The Parties shall take reasonable precautions to preserve the confidentiality of information, including commercial and industrial secrets, transferred between them or between persons under their respective jurisdiction pursuant to the Agreement or this Protocol.
2. A Party supplying information pursuant to the Agreement or this Protocol that it considers to be confidential, shall take reasonable precautions to ensure that the information is clearly identified as confidential, in accordance with the law or policies of the Party.
3. The Parties shall take reasonable precautions to ensure that any information created in the implementation of the Agreement or this Protocol that they consider to be confidential, is clearly identified as confidential, in accordance with the respective law or policies of the Parties.
4. A Party receiving or possessing information identified as confidential in accordance with paragraph 2 or 3 shall take reasonable precautions to ensure that:
  - (a) the information is used exclusively in accordance with the Agreement or this Protocol and not for any other purpose;
  - (b) the information is not disclosed or transferred to any other person without the prior written consent of the Party that supplied or created the information; and
  - (c) any person in that Party's jurisdiction receiving or possessing the information, and any other person to whom that information is disclosed or transferred pursuant to subparagraph (b), limit access to that information only to those

individuals who must have access to such information.

5. A Party is deemed to have taken "reasonable precautions" if that Party takes all precautions available to it to:

- (a) protect confidential information in its possession and control; or
- (b) require persons under its jurisdiction to protect confidential information in their possession and control.

6. This Protocol does not require the Parties to transfer any information if that transfer is prohibited by the respective law and policies of that Party or by their international obligations.

ARTICLE 13 **Cessation of Co-operation**

1. A Party shall have the right to suspend or cease further co-operation under the Agreement or this Protocol, and to suspend or terminate the Agreement or this Protocol, in whole or in part, if the other Party:

- (a) terminates or materially violates a safeguard agreement with the IAEA which means, for Romania the 1973 EURATOM-IAEA Safeguards Agreement and the 1998 EURATOM-IAEA Protocol and for Canada the 1972 Canada-IAEA Safeguards Agreement and the 1998 Canada-IAEA Protocol,
- (b) materially violates Articles 6 (Notification and Transfer), 7 (Transfer to Third Parties), 8 (Peaceful End-Use of Technology, Tritium, Tritium-related Equipment and Tritium-related Technology), 10 (Physical Protection) or 12 (Protection of Confidential Information), of this Protocol;
- (c) materially violates Articles III, IV, or VI of the Agreement, or
- (d) fails, within a reasonable time, to comply with a decision of an arbitral tribunal referred to in Article IX (referring to the settlement of disputes) of the Agreement or to bring itself into compliance with the Agreement and this Protocol following a finding of non-compliance by an arbitral tribunal.

2. A Party seeking to exercise its rights under paragraph 1 shall notify the other Party, in writing, of its decision and shall give the other Party an opportunity to request consultations in accordance with paragraph 3 or 4. The Party shall include the reasons for its decision in the notice and, if it seeks to terminate the Agreement or this Protocol, shall give at least six months' notice.

3. If a Party seeks to suspend or cease co-operation or suspend or terminate the Agreement or this Protocol based on paragraphs 1(a), 1(b) or 1(c) either Party may request consultations

within thirty (30) days of the notice referred to in paragraph 2 to consider whether the violation was deliberate and to propose corrective measures. If the Parties determine that the violation was not deliberate and that corrective measures would be appropriate, the Party seeking to exercise its rights shall provide the other Party with an opportunity to take corrective measures that are satisfactory to both Parties within a mutually decided period of time.

4. If a Party seeks to suspend or cease co-operation or suspend or terminate the Agreement or this Protocol based on paragraph 1(d), either Party may request consultations within thirty (30) days of the notice referred to in paragraph 2 to establish a timeframe for compliance.

5. If the Party responsible for taking corrective measures or for complying with a decision of an arbitral tribunal or with the Agreement or this Protocol fails to do so within a mutually decided period of time referred to in paragraphs 3 or 4, the other Party may proceed with the exercise of its rights under paragraph 1.

6. Consultations under this Article suspend the timeframe required for the notice of termination referred to in paragraph 2.

ARTICLE 14

Relationship to EURATOM - Canada NCA and Successor Instruments

1. The EURATOM - Canada NCA shall take precedence over the Agreement and this Protocol in those areas within the scope of the former. The Agreement as supplemented by this Protocol remains in effect for those areas of nuclear co-operation not covered by the EURATOM - Canada NCA, including any legal instrument that would amend or supersede it.

2. In case of any conflict, incompatibility or overlap between the rights and obligations stemming from the Agreement and this Protocol and the rights and obligations from the EURATOM - Canada NCA, including any legal instrument that would amend or supersede it, the latter shall prevail.

3. None of the provisions of the Agreement and this Protocol shall be interpreted as affecting the rights and obligations which result from the participation of either Party in other international agreements, including, for the Government of Romania, the TEU, the TFEU and the EURATOM Treaty.

ARTICLE 15

Annexes

The Annex to this Protocol forms an integral part of this Protocol.

ANNEX

The following tritium, tritium-related equipment, and tritium-related technology are subject to this Protocol:

- (a) Tritium, tritium-related equipment, and tritium-related technology transferred between the Parties, directly or through third parties;
- (b) Tritium that is produced or processed through any tritium-related equipment subject to this Protocol, including the extracted tritium;
- (c) Tritium-related equipment which the recipient Party, or the supplying Party after consultations with the recipient Party, has designated as being designed, constructed or operated on the basis of, or by the use of, the tritium-related technology subject to this Protocol, or tritium-related technology derived from tritium-related equipment subject to this Protocol; and
- (d) Without restricting the generality of the foregoing, tritium-related equipment that satisfies all three of the following criteria:
  - (i) the design, construction or operating processes of tritium-related equipment referred to in subparagraph (a) that is based on essentially the same or similar physical or chemical processes as agreed in writing by the Parties prior to the transfer of the equipment referred to in subparagraph (a),
  - (ii) that is so designated by the recipient Party, or the supplying Party after consultation with the recipient Party, and
  - (iii) the first operation of which commences at a location within the jurisdiction of the recipient Party within 20 years of the date of the first operation of the equipment referred to in sub-subparagraph (i).

ARTICLE 16
Entry into Force, Amendments, and Termination

1. This Protocol enters into force on the date of the last note of an exchange of diplomatic notes in which the Parties notify each other of the completion of their internal procedures necessary for the entry into force of this Protocol.
2. This Protocol may be amended at any time with the written consent of the Parties. Any amendment to this Protocol shall enter into force in accordance with paragraph 1.
3. Termination, cessation, or suspension of this Protocol does not affect the rights or obligations of the Parties created through the implementation of this Protocol prior to its termination, cessation, or suspension.

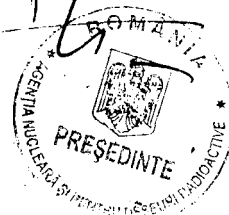
IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

DONE in duplicate at Bucharest, this 31 day of July 2015, in the Romanian, English and French languages, each version being equally authentic.

_____
FOR THE GOVERNMENT
OF ROMANIA

Janne Linnay
_____
FOR THE GOVERNMENT
OF CANADA

CONFORM CU
ORIGINALUL

4/5

